

Ural, O., Esmer, E. (2018). Açık Öğretim Lisesi Öğrencilerinin Düşünme Stilllerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi *Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 592-604.

Geliş Tarihi: 27/08/2017

Kabul Tarihi: 11/10/2017

ACIK ÖĞRETİM LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN DÜŞÜNME STİLLERİNİN İNCELENMESİ*

Ozana URAL**
Elif ESMER***

ÖZET

İnsanın öğrenmesi üzerinde etkisi olan bireysel farklılıklar içinde düşünme stilleri de yer almaktadır. Öğrenenlerin düşünme stilleri çoğunlukla örgün eğitim sisteminde yer alanlar üzerinde çalışılmıştır. Bu çalışmada açık lise öğrenenlerinin düşünme stilleri ortaya konmuş ve bu stiller yaş ile cinsiyet değişkenine göre ele alınmıştır. Araştırma, tarama modeline uygun ve betimsel nitelikte bir araştırmadır. Çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında İstanbul'da Tuzla Halk Eğitim Merkezine Açık Öğretim Lisesine kayıt olan ve kayıt yenileme işlemleri için başvuran 70 katılımcı oluşturmaktadır. Çalışmada, veri toplamak amacıyla Stenberg ve Wagner tarafından geliştirilen ve Buluş (2006) tarafından Türkçeye uyarlanan "Düşünme Stili Ölçeği" kullanılmıştır. Analizler sonucunda öğrenenlerin düşünme stilleri belirlenmiştir. Çalışma bulguları açık öğretim lisesi öğrencilerinin en fazla sırasıyla liberal, muhafazakâr ve hiyerarşik stilleri kullandıklarını göstermektedir. Sonuç olarak, açık öğretim lisesi öğrencilerinin eğitimden daha fazla yararlanması "bağımsız öğrenme" becerilerini kazanmalarıyla ilintili düşünülmektedir. Bağımsız öğrenme becerisini destekleyecek uygun düşünme stillerinin öğrencilere verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bireysel Farklılıklar, Düşünme Stilleri, Uzaktan Eğitim, Açık Lise Öğrenenleri

AN INVESTIGATION OF OPEN HIGH SCHOOL STUDENTS' THINKING STYLES

ABSTRACT

Thinking styles are also included in individual differences that are influential on human learning. Learners' thinking styles have often been studied on those involved in the formal education system. This research attempted to identify the present situation regarding the styles of ongoing learners. For this reason this is a descriptive research, appropriate to survey model. The study group consists of 70 participants who were enrolled in the Open Education High School in Tuzla Public Education Center in Istanbul in the academic year of 2016-2017 and applied for registration renewal procedures. Participants were determined according to voluntariness principle. Thinking Styles Inventory developed by R. J Sternberg and R. K Wagner's was used to collect our data. The scale consists of 5 factors (functions, forms, level, scopes, leanings) and 13 subscales. The scale was adapted to Turkish for the first time by Bulus (2006) and the item numbers has been reduced to 65 compared to the original. According to the findings obtained in our research, the students in Open High School have the highest average score in "Liberal" thinking style while having the lowest scores in the "Legislative" thinking style. However, we found out that women use the legislative style more than men. Legislative style represents innovative, creative and idea-producing features.

Key Words: Individual differences, Thinking Styles, Distance Education, Open Education High School

* ICLEL 2017 Konferansı'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Prof. Dr. Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, oural@marmara.edu.tr

***Öğr. Gör. Dr. Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü,
esarican@marmara.edu.tr

1.GİRİŞ

Bireysel özellikler denildiğinde çoğunlukla zekâ ve kişilik gibi özellikler akla gelmektedir. İnsanın öğrenme performansını etkileyen bir farklılık olarak ele alınan stiller de bireysel özellikler arasında yer almaktadır. Stiller bilişsel süreçlerin işleyişini ortaya koyar ve bireyden bireye farklılık gösterir. Bilişsel süreçlerinin işleyiş biçimi ve bireylerin öğrenirken tercih ettikleri farklı yollar olduğunun anlaşılması, düşünme, öğrenme, problem çözme, karar verme ve zihinsel süreçlerin de birbirinden farklı olduğuna işaret etmektedir. Bu çeşitlilik içinde bireylerin aynı biçimde düşünüp aynı biçimde öğrendiğini varsayarak yapılandırılmış bir öğrenme ortamının öğrenme hedeflerine herkesin ulaştığını varsaymak sorgulanmalıdır. Öğrenme ortamlarında öğrenen özellikleriyle ilgili yapılan çalışmaların çoğunluğu, örgün eğitime devam eden bireyler ile yapılmaktadır. Örgün eğitimde öğrenme ortamları denildiğinde okul, sınıf ve yüz yüze eğitim akla gelmektedir. Sınıfta yüz yüze öğrenmeye yatkın bireyler bu ortamdan daha çok yararlanırken bazı öğrenciler öğrenmede daha az başarı göstermektedirler. Bu öğrenciler için alternatif öğrenme ortamları çok daha uygun olmaktadır. Günümüz teknoloji dünyasında alternatif öğrenme ortamlarının başında uzaktan eğitim yöntemleri gelmektedir. Teknolojik ortamlarda öğrenen bireyin bağımsız öğrenmesini destekleyen bu eğitim sistemi pek çok öğrenenin daha başarılı olmasını sağlamaktadır. Ural (2007), uzaktan eğitimde özellikle öğrencilerin kendi öğrenmelerini nasıl organize ettiklerinin kritik önemi üzerinde durmuştur. Bağımsız öğrenme öğrenenin kendi öğrenmesini en etkili ve verimli biçimde düzenlemesi olarak tanımlanabilir. Ülkemizde örgün ve yaygın eğitim sisteminde uzaktan eğitim yaygın eğitim sistemi içinde bulunmaktadır. Ancak örgün eğitim hizmetleri de bu sistem içinde sağlanabilmektedir. Açık lise uygulaması da, örgün lise eğitiminin uzaktan eğitim sistemi içinde verilmesidir. Örgün eğitim kademesine bir nedenle entegre edilememiş veya tercih etmiş açık lise ile öğrenimine devam eden bireylerin düşünme stillerinin bilinmesi eğitim alanında yapılacak yönlendirmeler açısından önemlidir.

Açık Öğretim Lisesi 1992 yılında kurulan uzaktan öğretim teknolojilerini kullanarak lise öğrenimi veren ve bu hizmeti merkezi sistemle yürüten, Film Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığı bünyesinde kurulmuştur (MEB, 2017). Film Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığı ile Bilgisayar Eğitimi ve Hizmetleri Genel Müdürlüğü 03.04.1998 tarih ve 4359 sayılı kanunla hizmetlerini Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü adı altında toplamıştır. Açık Öğretim Lisesi 3 Nisan 1998 tarihinden itibaren Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü bünyesinde eğitim etkinliklerini devam ettirmiştir. Açık Öğretim Lisesi halen faaliyetlerini, 14 Eylül 2011 tarih ve 652 sayılı kanun hükmünde kararname ile kurulan Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde sürdürmektedir.

Açık Öğretim Lisesi program içeriği bakımından örgün eğitimdeki genel liselerin program içerikleriyle aynı olmasına karşın, yapısı ve işleyiş bakımından diğer örgün eğitim kurumlarından farklı, kendine özgü ve merkezi nitelikli bir modeldir. 2006 yılında tüm okulların 4 yıla çıkarılmasıyla birlikte Açık Öğretim Lisesi de 4 yıla çıkarılmıştır. Açık Öğretim Lisesinde yüz yüze öğretim uygulaması yoktur. Açık Öğretim Lisesinde okutulan ortak ve seçmeli dersler Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca örgün eğitime paralel olarak belirlenmiştir. Eğitim, TV ve Radyo ile yapılmakta basılı materyallerle desteklenmektedir. Basılı materyaller 81 ilde dağıtım noktası olarak belirlenmiş toplam 548 adet Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğüne kargo yolu ile gönderildiği gibi e-kitap

olarak internet üzerinden de yayınlanmaktadır. Örgün eğitim yaşında okulumuza kayıt yaptıran öğrenciler en erken 4 yıl (8 dönem) sonunda mezun olabilirler. Ancak 18 yaşından gün almış öğrencilerimiz yılda üç dönem sınav hakları olduğundan, 8 dönemi 2,5 yılda tamamlayabilmektedirler (MEB, 2017).

Ders geçme ve kredi sistemine göre mezun veren açık öğretim liseleri, uzaktan öğretimin temel süreçlerinden yararlanmaktadır. Uzaktan eğitim, 21. Yüzyılda bilgi teknolojileri, hızlı bilgi artışı, çok kanallı bilgi akışı gibi giderek güçlenen paradigmalardan bir sonucu olarak küresel eğitim imkânı sunan modellerden biri olarak görülmektedir. UNESCO, “Uzaktan Eğitim” kavramını öğretmen ve öğrenci arasında yüz yüze bir ilişki olmaksızın posta servisi, radyo televizyon, telefon veya gazete aracılığıyla yürütülen eğitim olarak tanımlamaktadır (akt: Duman,1992). İşman (2011)’e göre ilk uygulaması 1728 yılında posta ile yapılan uzaktan eğitim, günümüzde gelişen bilişim teknolojileri sayesinde daha nitelikli telekonferans ve internet uygulamaları biçiminde karşımıza çıkmaktadır. İlk uygulamaların “mektupla eğitim” adı altında yapıldığı bilinmektedir. Ülkemizde de mektupla eğitim yabancı dil eğitimi, hizmet-içi eğitimler şeklinde çeşitli formlarda yapılmıştır. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle açık öğretim/uzaktan eğitim sistemleri kullanılmaktadır.

Bireyin öğrenmesi örgün/yüz yüze veya açık/uzaktan eğitim ortamında gerçekleşse de öğrenmesini etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Düşünme stilleri de bu faktörlerin arasındadır. Stil alanı birçok felsefi görüş ve kuramsal bilgiye dayanmaktadır (Grigorenko, Sternberg, 1995; Rayner, Riding, 1997). Stiller bilişsel psikoloji içinde ve kişisel farklılık kavramlarından kişilik çeşitlilikleri teorisine kadar geniş bir perspektifte tanımlanmıştır (Riding, 1997). Bu tanımlar stil araştırmalarının kökeninin bireysel farklılıklar üzerine yapılan çalışmalara dayandırılabilirliğini göstermektedir. Kişinin eşsiz özelliklerinin aşamalı biçimde dışa vurumu (Allport,1937, 490) olarak tanımlanmış stiller kişilik yapısının bir parçasıdır.

İnsanın performansını etkileyecek bireysel farklılıklar olarak (Zhang 2000, 271) görülen stiller ile ilgili yapılan çalışmalar, fiziksel özellikler ve zekâ gibi bilindik bireysel farklılıklara ek olarak, bireylerin bilişsel süreçlerinin işleyiş biçiminin de bireysel özelliklerin tanımlanmasında önemli görülmesini sağlamıştır. Bilişsel kuramcılar “uyarıcının birey tarafından algılanmasından itibaren, bireyde meydana gelen içsel süreçler ve öğrenmeye etki eden bireysel özellikler” (Erden, Akman, 2006, 157) üzerinde çalışırken her bireyin kendine özgü öğrenme süreçleri olduğunu başka bir ifadeyle her bireyin farklı bir öğrenme yolu olduğunu da göstermişlerdir. Bilişsel süreçlerinin işleyiş biçimi ve kişilerin pek çok şeyi başarmada tercih ettikleri farklı yollar olduğunu keşfedilmesi stillerin de bireysel farklılıklardan biri olarak ele alınmasına neden olmuştur (Esmer, 2013). Sternberg ve Zhang (2006) insanların tek bir stile sahip olmadığını, stil profilleri olduğunu ve bunların öğretiler, ölçülebilir, değişebilir, çeşitliliğe sahip ve esnek olduğunu ileri sürmektedir. Stiller tercih edilen ve uygulanan yollar olmakla birlikte insanlar stilleri yaşam sürecinde değiştirebilmektedir.

Tanımlardan da anlaşıldığı gibi stil, hem kişilik yapısıyla hem de bireysel farklılıklarla ilişkilidir. Stilin kişilik yapısıyla ilişkili görülmesinin nedeni, bireyin kendini ifade ederken kullandığı davranışların temelinde yatması ayrıca belirli bir süreliğine kullanılan ve sürdürülen kişisel özellik ya da davranışların bütünü olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır (Riding, Rayner, 1998, 5-6). Stil Kişinin bilgiyi işleme ve verilen görevle ilgilenmede tercih ettiği yol (Zhang ve Sternberg, 2006, 3) olarak görülmesi de

yine bireysel farklılık olarak tanımlanmasına neden olmaktadır. Öğrenme ile ilgili klasik çalışmalarda bireyin bilgiyi işleme biçimi üzerinde durulduğu görülmektedir. Allport (1937), “Her bireyin bilgiyi işleme biçiminin bir sonucu olarak kendine özgü bir akıl süzgeci vardır. Örneğin kitap okuyan bir kişinin aklı, o kitapla ilgili izlenimlerle doludur. Bu kitabı özetlerken kitabın özelliklerini seçici bir şekilde süzgeçten geçirir ve aktarır. Biz de bu özette kitapla ilgili bilgi edinmenin yanı sıra kişinin kendine özgü akıl süzgeci hakkında bilgi edinmiş oluruz.” diye belirtmektedir. Ayrıca öğrenirken ya da düşünürken farklı yollar tercih etmeleri, insanın düşünme, öğrenme, problem çözme, karar verme ve zihinsel süreçlerinin birbirinden farklı olduğuna da işaret etmektedir. Bu çeşitlilik içinde bireylerin aynı biçimde düşünüp aynı biçimde öğrendiğini varsaymak uygun değildir.

Örgün eğitim kademesine bir nedenle entegre edilememiş, açık lise ile öğrenimine devam eden bireylerin düşünme stillerinin bilinmesi eğitim alanında yapılacak yönlendirmeler açısından önemlidir. Bu çalışmada açık liseye devam edenlerin düşünme stilleri incelenmiş ve tercih ettikleri stiller belirlenerek, bu stiller yaş ile cinsiyet değişkenine göre ele alınmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırma betimleyici bir çalışmadır. Betimleyici çalışmalar ele alınan durumu ortaya koyan araştırmalardır ve bu çalışmanın amacına uygun olduğundan seçilmiştir. Betimleyici yöntem ve tarama modellerinin özelliklerini ifade eden Karasar (1994), geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçladıklarını ve “Ne idi? “Nedir?”, “Ne ile ilgilidir?” ve “Nelerden oluşmaktadır?” sorularına yanıt aradıklarını belirtmiştir. Bir betimsel (tanımlayıcı) araştırma, “normal olan nedir?” ya da “aynı şartlar altında aynı durum yeniden gerçekleşir mi?” gibi soruları yanıtlamak yerine durum tespiti yapar ve bu durumu açıklar (Clarke, 2005, 39). Bu çalışmada da açık liseye devam eden öğrenenlerin stillerine ilişkin var olan durum tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu nedenle araştırma, tarama modeline uygun ve betimsel nitelikte bir çalışmadır.

2.1 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında İstanbul’da Tuzla Halk Eğitim Merkezine Açık Öğretim Lisesine kayıt olan ve kayıt yenileme işlemleri için başvuran 70 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcılar gönüllük ilkesine göre belirlenmiştir. Açık lise öğrencilerine ilişkin demografik veriler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Çalışma Grubundaki Kursiyerlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Demografik Özellikler	f	%	
Cinsiyet	Kadın	33	47,1
	Erkek	37	52,9
Yaş Grubu	20 yaş ve altı	23	32,9
	21-30 yaş	31	44,3
	31 yaş ve üstü	16	22,9

Tablo 1’e göre çalışma grubundaki açık lise öğrencilerinin 33’ü (%47,1) kadın ve 37’si (%52,9) erkektir. Katılımcıların 23’ü (%32,9) 20 yaş ve altında, 31’i (%44,3) 21-30 yaş

aralığında, 16'sı (%22,9) ise 31 yaş ve üstüdür. Buna göre çalışma grubunda kadın ve erkek sayıları yaklaşık olarak birbirine yakın (%47 ile %53) ve büyük çoğunluğu (%67,2) 20 yaş üstü bireylerden oluşmaktadır. Bu durum eğitime lisede devam eden öğrencilere oranla bu çalışma grubunda yer alanların yaşlarının lise çağı yaş grubundan çok yüksek olduğu görülmektedir.

2.2 Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplamak amacıyla kullanılan Düşünme Stilleri Ölçeği (Thinking Styles Inventory) R. J. Sternberg ve R. K. Wagner tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 5 faktör ve 13 alt ölçekten oluşmaktadır. Aşağıdaki şemada 5 faktör ve 13 alt ölçek görülmektedir.

İşgörüler (Functions)	Biçimler (Forms)	Düzeyler (Levels)	Yönelim (Scope)	Eğilimler (Leanings)
<ul style="list-style-type: none">1. Yasayapıcı (Legislative): Yenilikçi, yaratıcı, fikir üreten.2. Yürütmeci (Executive): Uyumlu, düzenli, talimatları izleyen.3. Yargılayıcı (Judicial): Yargılayan, değerlendiren.	<ul style="list-style-type: none">4. Tekerkeçi (Monarchic): Aynı anda tek işe odaklanan.5. Aşamacı (Hierarchic): Çok işi, aynı anda, öncelik belirleyerek yapan.6. Çokerkeçi (Oligarchic): Çok işi, aynı anda, öncelikleri belirlemeden yapan.7. Anarşik (Anarchic): İşlere düzensiz yaklaşan.	<ul style="list-style-type: none">8. Bütünsel (Global): Soyut düşünce ve, genel çerçeveye uğraşan.9. Ayrıntısız (Local): Somut düşünce ve ayrıntılarla uğraşan.	<ul style="list-style-type: none">10. İçedönük (Internal): Bağımsız, iletişimden kaçınan.11. Dışadönük (External): Başkalarıyla çalışan, sosyal ve bağımlı olan.	<ul style="list-style-type: none">12. Yenilikçi (Liberal): Yenilikçi, geleneğe karşı çıkan, hayalci.13. Tutucu (Conservative): Geleneksel, denemişi tercih eden, gerçekçi.

Şekil 1. Düşünme Stilleri Ölçeği Faktör ve Alt Ölçekleri (Zhang, 2001; Esmer, 2013)

Envanter, tamamı olumlu cümle formatında yazılmış toplam 104 maddeden oluşmuştur. Bu maddeler, 5 temel boyut altındaki 13 alt ölçekli düşünme stiline her birini, sekizer madde ile ölçmek için düzenlenmiştir. Derecelendirme yedili likert formunda; bana hiç uygun değil (1), bana pek uygun değil (2), bana çok az uygun (3), bana biraz uygun (4), bana oldukça uygun (5), bana çok uygun (6), tamamen bana uygun (7) biçiminde düzenlenmiş ve puanlanmıştır. Envanter beş temel boyut (faktör) altında yer alan 13 düşünme stilinden, bireyin baskın olduklarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Ölçek Türkiye'de ilk kez Buluş (2006) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve madde sayısı 65'e indirilmiştir. Yapılan çalışmada, ölçeğin madde-test korelasyonlarının .31 ile .84 ve alt testlere ilişkin alfa değerlerinin ise .66 (anarşik) ile .93 (monarşik) arasında değiştiği görülmüştür. Söz konusu çalışmada ölçeğin faktör yapısı, temel bileşenler yöntemi ile

varimax rotasyonu kullanılarak incelenmiş ve 3.1, 1.9, 1.4, 1.2 ve 1.1 özdeğerli, toplam varyansın % 68.3'ünü açıklayan beş temel faktör bulunmuştur. Buluş'un yaptığı başka bir çalışmada yapılan analizlerde, ölçeğin 65 madde üzerinden madde-test korelasyonları en düşük .24 en yüksek .86, alt testlere ilişkin alfa değerleri ise en düşük .68 en yüksek .93 olarak bulunmuştur. Yine temel bileşenler yöntemi ile yapılan faktör analizinde 3.7, 1.8, 1.2, 1 ve .94 özdeğerli, toplam varyansın % 67'sini oluşturan beş temel faktör bulunmuştur. Bu çalışma verileri üzerinden elde edilen .94 özdeğerli faktör ölçeğin bir boyutu olarak varsayılmıştır. Dolayısıyla bulgular, Düşünme Stilleri Ölçeği'nin Türk öğrencilerine uygulanabilecek güvenilir ve geçerli bir araç olduğunu göstermektedir (Buluş, 2006).

2.3 Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde betimleyici istatistikler kullanılmıştır. Verilerin değerlendirmesinde öncelikle düşünme stillerinin incelenmesi amacıyla aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri belirlenmiştir. Ardından katılımcıların düşünme stillerinin cinsiyet değişkene göre incelenmesi amacıyla t-testi, yaş grubu değişkenine göre incelenmesi amacıyla ise Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır. Tüm araştırmada istatistiksel önemlilik düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırma bulgularına göre açık lise öğrencilerinin düşünme stilleri aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 2.

Açık Lise Öğrencinin Düşünme Stillerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Düşünme Stilleri	n	\bar{X}	Ss
Yasama	70	20,14	8,85
Yürütme	70	21,14	7,47
Yargı	70	21,50	8,03
Monarşik	70	20,72	7,05
Hiyerarşik	70	22,37	8,14
Oligarşik	70	21,11	8,05
Anarşik	70	21,61	7,24
Global	70	21,48	7,08
Lokal	70	21,32	6,98
İçsel	70	20,77	7,55
Dışsal	70	21,91	7,79
Liberal	70	22,70	7,35
Muhafazakâr	70	22,52	7,64

Tablo 2'de araştırmaya katılan açık lise öğrencilerinin Sternberg-Wagner Düşünme Stilleri Ölçeği'nin "Yasama" ($\bar{X}=20,14$), "Yürütme" ($\bar{X}=21,14$), "Yargı" ($\bar{X}=21,50$), "Monarşik" ($\bar{X}=20,72$), "Hiyerarşik" ($\bar{X}=22,37$), "Oligarşik" ($\bar{X}=21,11$), "Anarşik" ($\bar{X}=21,61$), "Global" ($\bar{X}=21,48$), "Lokal" ($\bar{X}=21,32$), "İçsel" ($\bar{X}=20,77$), "Dışsal" ($\bar{X}=21,91$), "Liberal" ($\bar{X}=22,70$) ve "Muhafazakâr" ($\bar{X}=22,52$) düşünme stillerine ilişkin aritmetik puan ortalamaları belirlenmiştir. Tablo incelendiğinde öğrencilerin en yüksek puan ortalamasının sırasıyla "Liberal", "Muhafazakar" ve "Hiyerarşik" düşünme stilinde,

en düşük puan ortalamasının ise sırasıyla “Yasama”, “Monarşik” ve “İçsel” düşünme stillerinde olduğu görülmektedir.

Açık lise öğrencilerinin düşünme stillerinin cinsiyet değişkenine ilişkin t testi sonuçları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3.
Açık Lise Öğrencilerinin Düşünme Stillerinin Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Düşünme Stilleri	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	t	Sd	p
Yasama	Kadın	33	22,93	9,14	2,597	68	,012*
	Erkek	37	17,64	7,89			
Yürütme	Kadın	33	22,27	7,64	1,198	68	,235
	Erkek	37	20,13	7,26			
Yargı	Kadın	33	22,63	7,08	1,119	68	,267
	Erkek	37	20,48	8,77			
Monarşik	Kadın	33	21,60	6,71	,982	68	,330
	Erkek	37	19,94	7,35			
Hiyerarşik	Kadın	33	23,36	7,33	,962	68	,339
	Erkek	37	21,48	8,81			
Oligarşik	Kadın	33	22,60	7,31	1,476	68	,145
	Erkek	37	19,78	8,53			
Anarşik	Kadın	33	22,06	5,24	,484	68	,630
	Erkek	37	21,21	8,71			
Global	Kadın	33	21,48	6,96	-,001	68	,999
	Erkek	37	21,48	7,28			
Lokal	Kadın	33	22,81	6,09	1,709	68	,092
	Erkek	37	20,00	7,52			
İçsel	Kadın	33	21,36	7,04	,617	68	,539
	Erkek	37	20,24	8,03			
Dışsal	Kadın	33	22,27	7,55	,361	68	,719
	Erkek	37	21,59	8,08			
Liberal	Kadın	33	23,27	7,44	,612	68	,542
	Erkek	37	22,18	7,34			
Muhafazakâr	Kadın	33	22,51	6,78	-,014	68	,989
	Erkek	37	22,54	8,44			

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan açık lise öğrencilerinin Sternberg-Wagner Düşünme Stilleri Ölçeği’nin “Yürütme”, “Yargı”, “Monarşik”, “Hiyerarşik”, “Oligarşik”, “Anarşik”, “Global”, “Lokal”, “İçsel”, “Dışsal”, “Liberal” ve “Muhafazakâr” düşünme stillerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur ($p>.05$). Ancak ölçeğin “Yasama” düşünme stili için cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği ($t=2,597$, $p<.05$) ve puan ortalamaları incelendiğinde kadınların yasama düşünme stili puan ortalamalarının erkeklerden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Açık lise öğrencilerinin düşünme stillerinin yaş değişkenine ilişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.
Açık Lise Öğrencilerinin Düşünme Stillerinin Yaş Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Düşünme Stilleri	Gruplar	n	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	Sd	p
Yasama	20 yaş ve altı	23	34,11	2,042	2	,360
	21-30 yaş	31	33,26			
	31 yaş ve üstü	16	41,84			
Yürütme	20 yaş ve altı	23	32,39	,909	2	,635
	21-30 yaş	31	36,32			
	31 yaş ve üstü	16	38,38			
Yargı	20 yaş ve altı	23	34,15	,307	2	,858
	21-30 yaş	31	37,00			
	31 yaş ve üstü	16	34,53			
Monarşik	20 yaş ve altı	23	36,59	,844	2	,656
	21-30 yaş	31	33,13			
	31 yaş ve üstü	16	38,53			
Hiyerarşik	20 yaş ve altı	23	34,00	1,179	2	,555
	21-30 yaş	31	34,11			
	31 yaş ve üstü	16	40,34			
Oligarşik	20 yaş ve altı	23	35,52	,500	2	,779
	21-30 yaş	31	33,98			
	31 yaş ve üstü	16	38,41			
Anarşik	20 yaş ve altı	23	34,98	,035	2	,983
	21-30 yaş	31	35,52			
	31 yaş ve üstü	16	36,22			
Global	20 yaş ve altı	23	38,24	1,335	2	,513
	21-30 yaş	31	35,95			
	31 yaş ve üstü	16	30,69			
Lokal	20 yaş ve altı	23	33,87	,767	2	,682
	21-30 yaş	31	34,73			
	31 yaş ve üstü	16	39,34			
İçsel	20 yaş ve altı	23	29,98	2,575	2	,276
	21-30 yaş	31	37,76			
	31 yaş ve üstü	16	39,06			
Dışsal	20 yaş ve altı	23	33,30	,427	2	,808
	21-30 yaş	31	36,92			
	31 yaş ve üstü	16	35,91			
Liberal	20 yaş ve altı	23	31,52	1,327	2	,515
	21-30 yaş	31	37,23			
	31 yaş ve üstü	16	37,88			
Muhafazakâr	20 yaş ve altı	23	37,59	,485	2	,784
	21-30 yaş	31	35,23			
	31 yaş ve üstü	16	33,03			

Tablo 4 incelendiğinde çalışma grubundaki açık lise öğrencilerinin Sternberg-Wagner Düşünme Stilleri Ölçeği'nin "Yasama", "Yürütme", "Yargı", "Monarşik", "Hiyerarşik", "Oligarşik", "Anarşik", "Global", "Lokal", "İçsel", "Dışsal", "Liberal" ve

“Muhafazakâr” düşünme stillerinin yaş değişkeninin sıra ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur. Buna göre açık lise öğrencilerinin düşünme stillerinin yaş değişkenine göre farklılaşmadığı söylenebilir.

4. SONUÇ ve TARTIŞMA

Stil alanında ulusal ve uluslararası yapılan araştırmalar (Buluş, 2005; Fer, 2005; Grigorenko ve Sternberg, 1997; Zhang, 2000, 2001, 2004; Buluş 2006, Esmer 2013, Ural ve Esmer, 2017) genel olarak incelendiğinde, düşünme stillerinin cinsiyet ve yaş gibi bireysel özelliklere göre farklılaştığı görülmektedir. Bu araştırmada açık öğretim lisesi öğrencilerinin düşünme stilleri ile öğrencilerin yaşları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Lise çağı öğrencilerine göre bu çalışma gurubunda yer alan öğrencilerin yaşları çok daha ilerdedir. Bir nedenle beklenen zamanda liseye devam edemeyen ve ya terk eden genç yetişkinlerin, lise öğrenimlerini tamamlamak üzere açık öğretim lisesini tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre açık öğretim lisesi öğrencileri “Liberal” düşünme stilinde en yüksek puan ortalamasına sahipken, “Yasama” düşünme stilinde en düşük puan ortalamasına sahiplerdir. Ancak cinsiyete göre farka bakıldığında kadınların erkeklere oranla yasama stilini daha fazla kullandıkları görülmektedir. Yasama stili ise yenilikçi, yaratıcı ve fikir üreten özellikleri ifade etmektedir.

Açık Öğretim Lisesi öğrencileri büyük çoğunlukla yetişkinlerden oluşmaktadır. Lise eğitim çağında çeşitli sebeplerle tamamlayamadıkları liseyi uzaktan eğitim yoluyla tamamlamaya çalışan genç yetişkinlerin bu eğitim sistemine uygun öğrenme yolları bulması gerekmektedir. Bağımsız, tek başına çalışabilen, zamanını, çalışma yerini, çalışma sürecini kendisinin ayarlayacağı bir öğrenci özelliği gerektiren uzaktan eğitim sisteminde yaratıcı, yargılayıp-değerlendiren, hiyerarşik, yenilikçi düşünme stili profiline sahip öğrencilerin çok daha başarılı olacağı düşünülmektedir. Sternberg ve Zhang (2009) tarafından değişebilir ve esnek, «öğretilebilir ve değişebilir» olarak belirtilen düşünme stilleri uzaktan eğitim öğrencilerinin yararına olacak şekilde, öğrencilere öğretilebilir. Öğrencilere rehberlik ederek, istenen yönde «bağımsız öğrenme nitelikleri» becerileri edinildiğinde, öğrenciler uzaktan öğretim sisteminden daha fazla yararlanacaklardır. Bu öğrenciler, öğrendikleri ve istenen yönde değiştirdikleri düşünme stillerini uzaktan eğitim sisteminden ayrıldıktan sonra da yetişkin öğrenenler olarak yaşam boyu kullanabileceklerdir.

Açık öğretim lisesi öğrencilerine yönelik düşünme stillerini belirleme amacındaki bu çalışma bazı sınırlılıklar taşımaktadır. Daha büyük bir örneklem grubuyla ve daha farklı değişkenlerle birlikte gelecek çalışmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Allport, G. W. (1937). *Personality: A Psychological Interpretation*. New York: Henry Holt and Company
- Bulus, M. (2005). İlköğretim bölümü öğrencilerinin düşünme stilleri profili açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 6(1): 1-24.
- Buluş, M. (2006). Düşünme stilleri ölçeğinin güvenilirliği ve geçerliği, akademik başarı ve öğretmen adayları özellikleri. *Eğitim ve Bilim*, 31(139).
- Clarke, R. J. (2005). *Research Models and Methodologies*. HDR Seminar Series. Faculty of Commerce. doc/uow012042.pdf. 07.05.2013
- Duman, A. (1992). Yetişkin eğitimi açısından Türkiye'deki uzaktan eğitim uygulamalarına bir bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 25(1), 288-292.
- Erden, M. ve Akman, Y. (2006). *Eğitim Psikolojisi: Gelişim, Öğrenme ve Öğretme*. Arkadaş Yayınları: Ankara
- Esmer, E. (2013). Öğretmen adaylarının zihinsel stil tercihlerinin (düşünme stillerinin) incelenmesi (Doctoral Dissertation, YTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Fer, S. (2005). Düşünme stili envanterinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 5 (2), 463-461.
- Grigorenko, E. L. ve Sternberg, R. J. (1995) Thinking Styles, D.H. Saklofske ve M. Zeidner (Ed.) *International Handbook of Personality and Intelligence* New York, Plenum Press, 205-230.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim*. Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (6.Basım). Ankara:3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- MEB. (2017). <http://aol.meb.gov.tr/>. Son erişim:13.10.2017
- Rayner, S. ve Riding, R. (1997). Towards a categorisation of cognitive styles and learning styles. *Educational Psychology*, 17(1), 5-27.
- Ural, O. (2007). Attitudes of graduate students toward distance education, educational technologies and independent learning. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 8(4). 34-43.
- Ural, O. ve Esmer, E. (2017). Yetişkin öğrenenlerin düşünme ve öğrenme stilleri arasında ilişki var mı? *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1 (1).
- Zhang, L. F. (2000). Are thinking styles and personality types related? *Educational Psychology*, 20(3) 271-283
- Zhang, L. F. (2001). Do thinking styles contribute to academic achievement beyond self rated abilities? *The Journal of Psychology*, Provincetown, 135
- Zhang, L. F. (2004). *Learning and Individual Differences*, 15, 67–88.
- Zhang, L. F. ve Sternberg, R. J. (2006). *The Nature of Intellectual Styles*. Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, New Jersey. (Riding, Rayner, 1998, 5-6).

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Open High School, which provides high school education by using distance education technologies within a centralised system, was established in 1992 under the “Directorate of Education with Film, Radio, and Television” (MEB, 2017). Directorate of Education with Film Radio and Television and General Directorate of Computer Education and Services have combined their services under the law dated 03.04.1998 and numbered 4359, which created the “General Directorate of Education Technology”. Open High School has operated under this general directorate from 3 April 1998 to 14 September 2011. Currently, it is operating under the “General Directorate of Lifelong Learning”, established with executive order number 652.

When individual characteristics are mentioned, the characteristics such as intelligence and personality comes to mind. Thinking styles that also affect the learning performance are among these individual characteristics. Styles reveal the functioning of cognitive processes and can be different for each individual. Understanding how cognitive processes work and how individuals prefer different ways of learning suggests that thinking, learning, problem-solving, decision making, and mental processes are also different. This diversity should make us question that everyone can reach the learning objectives in a structured learning environment, which assumes that individuals think the same way and learn the same way. The majority of studies on learning characteristics in learning environments are conducted with individuals who are undergoing formal education. When considering such formal learning environments, we think of schools, classrooms, and face-to-face education. While some individuals who prefer face-to-face education gains more from this environment, some students are less successful in learning. For these students, alternative learning environments are more appropriate. In today's technological world, distance learning methods create common alternative learning environments. Ural (2007) emphasizes the critical importance of how students organize their own learning in distance education. Independent learning can be defined as the most effective and efficient way for learners to organize their own learning. In our country, distance education is within the non-formal education system. However, formal education services can also be provided within this system. Open High School is a service that provides formal high school education within the distance education system or non-formal education system. It is important to know the thinking styles of the individuals in Open High School program, who for certain reasons can't be integrated within the formal education system.

2. Method

This research attempted to identify the present situation regarding the styles of ongoing learners. For this reason, the study is descriptive research, appropriate to survey model. The study group consists of 70 participants who were enrolled in the Open Education High School in Tuzla Public Education Center in Istanbul in the academic year of 2016-2017 and applied for registration renewal procedures. Participants were determined according to voluntariness principle. Thinking Styles Inventory developed by R. J Sternberg and R. K Wagner's was used to collect our data. The scale consists of 5 factors (functions, forms, level, scopes, leanings) and 13 subscales. The inventory consists of a

total of 104 items, all written in the positive sentence format. These items were designed to measure each of the 13 subscale thinking styles under 5 basic dimensions with eight items. The rating is formed and scored on a seven-point Likert scale; (1) extremely unsuitable for me, (2) not very suitable for me, (3) very slightly suitable for me , (4) slightly suitable for me , (5) suitable for me, (6) very suitable for me, (7) extremely suitable for me. The inventory aims to reveal the dominant thinking styles of the individual from 13 thinking styles that are under the five basic dimensions (factor).

The scale was adapted to Turkish for the first time by Bulus (2006), and the item numbers have been reduced to 65 compared to the original. In the conducted study, the item-test correlations of the scale varied between .31 and .84, and the alpha values for the subtests ranged from .66 (anarchic) to .93 (monarchic). In that study, the factor structure of the scale was examined using varimax rotation with the principal component method and five basic factors explaining 68.3% of the total variance were found with eigenvalues: 3.1, 1.9, 1.4, 1.2 and 1.1. In another study conducted by Bulus, the item-test correlations were lowest at .24 among 65 items, and alpha values of sub-tests were found to be .68(lowest) and .93(highest). In the factor analysis with the basic components method, five basic factors were found, which constitutes 67% of the total variance with 3.7, 1.8, 1.2, 1 and .94 eigenvalues. The .94 eigenvalue factor obtained from this study data is assumed to be a dimension of the scale. Findings thus show that the Thinking Styles Scale is a reliable and valid tool that can be applied to Turkish students (Bulus, 2006). Descriptive statistics were used in the analysis of data obtained in the study. In the evaluation of the data, the arithmetic average and standard deviation values were determined first in order to examine the thinking styles. Then, t-test was used to examine participants' thinking styles according to gender variable and Kruskal Wallis-H test was used to examine it according to age group variable. The statistical significance level was accepted as .05 in all studies.

3. Findings, Discussion and Results

When the national and international surveys in the field of thinking styles were analyzed (Bulus, 2005, Fer, Grigorenko and Sternberg, 1997; Zhang, 2000, 2001, 2004, Bulus 2006, Esmer 2013, Ural and Esmer, 2017) we found that the thinking styles are differentiated by personality characteristics such as gender and age group. In this study, we found no meaningful difference in thinking styles of Open High School students according to age group. Participants in this study were generally older than their counterparts enrolled in formal schooling. It is understood that for some reason young adults who can not or will not be able to attend formal education have opted for distance learning to complete their high school education. According to the findings obtained in our research, the students in Open High School have the highest average score in "Liberal" thinking style while having the lowest scores in the "Legislative" thinking style. However, we found out that women use the legislative style more than men. Legislative style represents innovative, creative and idea-producing features. Open Education High School students are mostly adults. Young adults who haven't managed to graduate from high school needs to find working methods suited to distance learning to complete their education. We consider that students with independent, stand-alone, creative, judging, evaluating, hierarchical, innovative thinking style profiles will be more successful in a distance education system that requires independence, self-study and good time management skills.

Teachable and changeable thought styles as defined by Sternberg and Zhang (2009) could be beneficially taught to distance learners. With guidance, the students can acquire "independent learning qualifications", which will be very useful for a distance learner. Since these students will learn how to change their thinking styles after graduating from the program, they'll also benefit as adult learners, later in life.

This study has some limitations in determining the thinking style of open education students. Future work is recommended with a larger sample group and with different variables.